

индийском языкознании, проанализирован вопрос принадлежности изучаемого пласта лексики к разным функциональным стилям.

Ключевые слова: *лексика современного языка хинди, понятия, юридической лексики, функциональный стиль, официально-деловой стиль.*

Gavretska Khrystyna, post-graduate student,
Institute of Philology, Taras Shevchenko National University of Kyiv

LEGAL VOCABULARY IN MODERN HINDI LANGUAGE AND ITS FUNCTIONAL CHARACTERISTICS

This article is dedicated to the discussion of legal vocabulary of modern Hindi language. Also, we have processed the concept of legal vocabulary of Hindi, reviewed functional styles, which are recognized in modern Indian linguistic, analyzed the issue of belonging legal vocabulary to the functional styles.

Keywords: the vocabulary of modern Hindi language, the concept of legal vocabulary, the functional style, formal - business style.

УДК 811.521:81'276.3-055.1/2

Гаженко І.В., студ.,
Інститут філології КНУ імені Тараса Шевченка

ОСОБЛИВОСТІ ЖІНОЧОГО ТА ЧОЛОВІЧОГО МОВЛЕННЯ В ЯПОНСЬКІЙ ЛІНГВОКУЛЬТУРІ

Робота присвячена дослідженню чоловічого та жіночого варіанту мовлення. Гендерні особливості японської мови привертають увагу дослідників, але багато питань все ще залишаються спірними і вимагають додаткових досліджень, оскільки чоловічий та жіночий різновиди мови складають особливий і спеціальний елемент її будови. У той же час вони є відображенням деяких особливостей відносин у суспільстві і сприяють кращому розумінню культури країни, мова якої вивчається.

Ключові слова: *гендер, жіноча мова, чоловіча мова, мовлення, модально-експресивні частки, переклад.*

У середині XX ст. багато науковців звернули увагу на вплив екстралінгвістичних чинників (культурологічних та соціолінгвістичних) на національні мови. У 40-ві і 50-ті рр. XX ст. у роботах антропологів-лінгвістів з'явилася теза про те, що стать мовця відіграє важливу роль у комунікації. Особливо виділяється робота Е. Сепіра "Language, Culture and Personality" ("Мова, культура й особистість"), опублікована у 1949 р., у якій він, проводячи аналіз мови індіанців племені яна, досліджував використання чоловічої та жіночої підсистеми мови та їхнього зв'язку з поняттям "статі". Він з'ясував, що чоловіки цього племені використовують чоловічу мову для взаємного спілкування, тоді як жіноча мова використовувалася жінками для спілкування з представниками обох статей. Отже, у цьому випадку існує стандартна мова, яку широко використовують усі носії мови, а окрім цього існує ще особливий "чоловічий" жаргон [7].

Однак перші фундаментальні лінгвістичні дослідження цього феномену було здійснено лише в 60-ті рр. XX ст. – з розвитком соціолінгвістики. Науковці звернули увагу на соціокультурні чинники, що впливають на формування мови, серед яких особливо виділяють такі характеристики мовця і співрозмовника, як вік, стать, соціальний статус.

У кінці 60-х років XX століття спочатку в історії і соціології, а потім і в інших науках вводиться термін "гендер"(ジェンダー). Основною метою введення цього поняття є розмежування поняття біологічної статі і статі соціальної. Зміна основ суспільного життя, у якому зростає роль жінки, традиційного національного менталітету, зумовлює бурхливий розвиток гендерних досліджень у різних напрямках гуманітарних наук, у тому числі й у мовознавстві, тому питання диференціації мовлення на чоловіче і жіноче сьогодні є дуже актуальним.

Поняття "стать"(性差) і "гендер"(ジェンダー) інколи вживають як синонімічні, хоча більшість дослідників їх розрізняють. Перший означає біологічні, другий – соціальні та культурні особливості диференціації індивідів за ознакою статі. Якщо стать характеризує генетичну належність індивіда до однієї з двох категорій, то гендер – це стать як продукт виховання, впливу культури – "соціальна стать" (Т. Бендас, 2000).

У 70-ті рр. в усьому світі починається нова хвиля інтересу до жіночого мовлення, пов'язана з феміністичним рухом. Група

вчених стверджувала, що використання жінками певних стереотипних "жіночих" форм негативно впливає на спроби жінок завоювати рівноправне становище в суспільстві. Такий погляд також нерідко зустрічається в роботах Х. Абе, С. Іде, К. Марі, М. Накамура, Р. Лакофф та ін. Основними областями дослідження були: фонетика, морфологія і лексикологія. Класичним можна вважати дослідження Р. Лакофф (1975) "Мова і становище жінок". Ця робота викликала багато суперечок. У дослідженні бракує конкретних даних. Р. Лакофф прийняла чоловічу мову за норму. Це відвернуло увагу дослідників не лише від систематичного вивчення мови в комплексі, але і від вивчення чоловічої мови зокрема. Незважаючи на всі недоліки, ця робота стала основою багатьох досліджень феномену жіночого мовлення. Можна сказати, що вона поклала початок невичерпному потоку наукових праць, присвячених цьому питанню.[3]

У сучасній японській мові важко чітко провести межу між чоловічою та жіночою формами висловлювання. Різниця виявляється на граматичному рівні та відповідно до тембру голосу, інтонації. Однак зустрічаються і такі випадки, коли взагалі неможливо чітко сказати (перекласти), хто є автором висловлювання (жінка чи чоловік).

Речення, у якому без контексту неможливо перекласти українською мовою стать мовця:

あさってから海外出張だ。とほいうものの、まだ何の準備もしていない。(「文化中級日本語II」1994 p.74)

(Післязавтра відрядження закордон. Не дивлячись на це, ще не починала/починав ніяких приготувань.)

Порівнюємо висловлювання жінок(☆) і чоловіків(★), які передають один і той самий зміст.

女☆	カッコイイ～！	Він такий привабливий! Вона красуня!
男★	きれいだなあ～！	
女☆	わあ、感激だわ！	Це було б чудово!
男★	感激だよ！	
女☆	ホントに素敵な夜ね。	Чудовий вечір!

男★	いい夜だね。	
女☆	あの赤ちゃん、かわいい！	Це немовля таке миле!
男★	あの赤ちゃん、かわいいな。	
女☆	すごくよかったわ！	Ось це пощастило!
男★	すごくよかったよ！	
女☆	まあ、どうしましょう。	Як же краще вчинити?
男★	どうしたらいいかな。	

З наведених вище прикладів можна прослідкувати, що головна відмінність, яка вказує на стать мовця речення знаходиться в кінці висловлювання. Японська мова багата на такі модально-експресивні частки, вони передають різні значення: прохання, звернення, підтвердження і под., або ж ті чи інші емоції мовця; буквальний їхній переклад українською мовою зазвичай складний. За допомогою модально-експресивних часток не так чітко, як ще 20 років тому, але можна розділити на "чоловічі" та "жіночі" варіанти мови. У розмовній мові майже в кожному реченні є одна або кілька таких часток. На письмі вони є найвірнішим індикатором належності до мови чоловічої або жіночої. До чоловічих часток відносять да (ろ、よ、よな、ね、ぞ)、な、ぜ、ぞ、さ, до жіночих — ね (え)、よ、でしょ、だわ、なの (よ)、よね、の (よ)、だよね、かしら、わ (よ) .

妻：駅のそばに新しいマンションができたでしょ。広そうだし、駅から近いし、あんなところに住めるなんて、いいわよね。

(Біля станції здобували новий будинок. Просторий, до станції близько! Як було б чудово жити в такому місці)

夫：ううん。。。本当にいいかどうかは、住んでみなくちゃわからないよ。

(Чи насправді все так добре не знаєш доти, доки не поживеш там).

Проте останнім часом у мовленні молоді можна спостерігати недотримання існуючих правил уживання модально-експресивних часток. Наприклад, жіноча часточка 「の」 часто вживається представниками протилежної статі у питальних реченнях. 「いいんじゃないの?」「何やってんの?」 та інші вирази вживаються активно як чоловіками так і жінками, що значно ускладнює роботу перекладача.

Найпростішим орієнтиром для розрізнення чоловічої/жіночої мови є такі формули 「слово+だ+よ」 – вказує на чоловічий рід та 「слово+よ」, що надає висловлюванню належності до жіночого роду. Проте, останнім часом часто можна почути від дівчини фразу на зразок 「大丈夫だよ」, 「本当だよ」, незважаючи навіть на те, що часточка 「だよ」 вважається особливістю чоловічого мовлення [4]. Жіноча мова, з іншого боку, відрізняється зниженням загального рівня ввічливості і появою нових слів, які вважалися грубими або непристойними для жінок.

Ще одним показником гендерної маркованості є поділ особових займенників на чоловічі (俺 "я", 僕 "я", おまえ "я") і жіночі (あたし "я", あたくし "я"), та 私 "я", яке використовується незалежно від статі та віку мовця.

僕の自慢は、小学校の6年間を通じて無遅刻無欠席だったことだ。

(Я можу пишатися тим, що протягом 6 років не запізнився і не пропускав заняття в початковій школі.)

俺を悪人だと思うまいぞ。

(Не думайте, що я злодій.)

それはわたしの人生における最良の日であった。

(Це найкращий день у моєму житті.)

Особливої "мужності" або "жіночності"..висловам все ще надають деякі вигуки й частки, що виражають емоції та настрої.

「あら」, 「ほら」, 「あらまあ」 – вигуки, які вживають особи чоловічої статі.

「ほら、あそこ。桜が満開です。」（小川洋子「博士の愛した数式」2005 p.65）（*Подивись! Ось там. Сакура повністю розцвіла.*）

「あら、まあ、久しぶり。」（吉本ばなな「哀しい予感」1991 p.18）
（*Не може бути! Давно не бачились.*）

「あらまあ、家出。」（吉本ばなな「哀しい予感」1991 p.18）
（*Ех... пішов з дому.*）

「おい」、「やあ」、「おやおや」、「よし」- вигуки та частки, які використовують особи жіночої статі.

父：早く孫の顔が見たいもんだ。

娘：やあね、お父さんたら。まだ結婚もしてないのよ！（「文化中級日本語II」1994 p.79）

（*Батько: Хочу вже швидше побачити онуків.*）

（*Донька: Та я ж навіть ще не одружена!*）

「おい、笑いごとじゃ無いぜ。忠告するけど、馬鹿もこのへんでやめるんだな。おれは、きょうは、用事があるんだがね。この頃、ばかにいしがしいんだ。」（太宰治「人間失格」1948 p.87）

（*Ей, це не смішно. Хоча і зробив зауваження, навіть дурень уже б зупинився. А у мене сьогодні є справи. Останнім часом зайнятий.*）

「おやおや、どうした？

そんなに弱虫だとは知らなかったぞ。挑戦する前にもう降参するのかい？」（小川洋子「博士の愛した数式」2005 p.77）

（*Так-так, що сталося? Я і не знала, що ти такий боягуз. Невже ти здаєшся перед тим, як зробити виклик?*）

「よし。ここで油断しては駄目だぞ。」（小川洋子「博士の愛した数式」2005 p.59）

（*Так, недбалість тут не допускається!*）

Існує також специфічно чоловіча і специфічно жіноча лексика, зафіксована в словнику [Sasaki 2000-2003], хоча відмінності тут частіше мають статистичний характер. Вони зазвичай пов'язані з етикетом, причому нерідко протиставлені не чоловіче й жіноче слово, а гендерно виражене і немаркове: наприклад: 食う "їсти" та腹 "живіт" вважаються чоловічими і занадто грубими для жінок, а протиставлені їм більш ввічливі 食べる "їсти" та おなか "живіт" нейтральні з гендерної точки зору і можуть використовуватись у чоловічому мовленні так само, як і в жіночому.

У минулому використання жінками "канго" (漢語) не допускалося і навіть заборонялося, зокрема, в епоху Токугава. Зараз таких обмежень немає, але в цілому складні канго (漢語) частіше вживаються чоловіками. У довоєнні роки жінки мало освоювали і "гайрайго" (外来語, але тепер, на думку Дж. Стенлоу, жінки певною мірою беруть у цій сфері реванш за пізніе освоєння канго (漢語, а в освоєнні нових гайрайго (外来語) вони можуть опинитися попереду [2].

Спираючись на аналіз фактів і думки японських фахівців, можемо зробити висновок про те, що відмінностей у використанні японської мови чоловіками та жінками стає менше і, мабуть, вони будуть зменшуватися й надалі, але немає підстав чекати їх швидкого зникнення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ДЖЕРЕЛ

1. Алпатов В.М., Крючкова Т.Б., О мужском и женском вариантах японского языка // сб. Вопросы языкознания №3, "Наука", Москва, 1980, с. 58-68.
2. Кириліна А.В. Гендер: лінгвістичні аспекти; Горошко О.І. Мовна свідомість (Гендерна парадигма). М., 2003.
3. Ide S., Hori M. et al., Sex difference and politeness in Japanese // International Journal of the Sociology of Language, Mouton de Gruyter, Berlin-New York-Amsterdam, 1986.
4. 相澤 真波 「少女マンガにみる女ことば」 (明海大学日本語学科卒業論文より)
5. 居極哲 (2010) 近代日本語と性差 (女性語を中心に)
6. 「文化中級日本語II. 文化外国語専門学校. – 東京, 1994. – 237 頁.
7. Інтернет-ресурс: <http://bukvar.su/inostrannyj-jazyk/177745-Muzhskoiy-i-zhenskiiy-yazyk-v-razgovornoiy-rechi.html>

Гаженко И.В., студ.,
Институт филологии КНУ имени Тараса Шевченко

ОСОБЕННОСТИ ЖЕНСКОЙ И МУЖСКОЙ РЕЧИ В ЯПОНСКОЙ ЛИНГВОКУЛЬТУРЕ

Работа посвящена исследованию мужского и женского вариантов речи. Гендерные особенности коммуникации привлекают внимание исследователей, но многие вопросы все еще остаются спорными и требуют дополнительных исследований, поскольку мужская и женская разновидности речи составляют особый и специальный элемент ее строения. В то же время они являются отражением некоторых особенностей социальных отношений.

Gaženko I.V., stud.,
Institute of Philology, National Taras Shevchenko University of Kyiv

SOME PECULIARITIES OF MASCULINE AND FEMININE SPEECH IN JAPANESE LINGUOCULTURE

The article addresses one of the most difficult problems in the Japanese studies – gender-based difference in the speech of men and women. Gender peculiarities of Japanese language attract attention of numerous researchers, but there are still many controversial issues which need to be explored further, because men and women variants of speech form a significant part of language structure. At the same time, they reflect peculiarities of social relationships and promote better understanding of culture, which language is studied

УДК 811.134.2'25

Галайчук А.Ю., асп.,
Институт філології КНУ імені Тараса Шевченка

ХУДОЖНІ ЕВФЕМІЗМИ ТА ПРОБЛЕМИ ЇХ ВІДТВОРЕННЯ У ПЕРЕКЛАДІ

У статті йдеться про шляхи відтворення іспанських художніх евфемізмів українською мовою на матеріалі творів іспанської літератури та їхніх українських перекладів. Автор розглядає різновиди лексем, які найчастіше евфемізуються в іспанській мові та під час перекладу з іспанської на українську.